

HADTÖRTÉNELMI APRÓSÁGOK

EGY MUNKÁSEZRED TÖRTÉNETÉBŐL

... 1919. május 3.

Az Istvántelki Féműhely munkásai gyűlésre jöttek össze az üzem udvarán. A gyűlést a Munkástanács hívta össze, hogy minden kerülés nélkül tudassa az üzem dolgozóival: veszélyben van a proletárdiktatúra. Az összegyűlt munkások egyhangúan kiáltották: Ha veszélyben van, hát megvédjük. És az elhatározást tett követte, amit a következő hetek, hónapok történelemmé formáltak. Ezt a történelmet mondja el röviden Tölgyesi Lajos elvtárs, az Istvántelki Féműhely munkásrezredének egyik volt harcosa.

*

A gyűlés után egy emberként az összes katonaviselt dolgozó az értelmiségiekkel egyetemben a féműhely udvarán felsorakoztunk és bevonultunk a Troczkij laktanyába az Aréna útra, ahol megalakították belőlünk a 6. Vörös Istvántelki Munkásgegyezredet.

A megalakulás után az első zászlóalj 3. századának 1. szakaszába lettem beosztva. Századunk egy-két ember kivételével mind a mozdony-szereldeből valók voltak. Többek között a mi szakaszunkba lett beosztva Vajda Náci, id. Tölgyesi, két Csizsár, Völler, id. Kriszter, az örökös ellenzéki, mindig vitatkozó Csongrád, az alkudozó Nagy, a mindig jókedvű és mindenre vállalkozó Tomasek és még többen mások.

A 3. század parancsnokának Keresztúryt választottuk (I. osztályból), szakaszparancsnoknak Szépe Tónit, a mozdony-szereldeből. A parancsnokok megválasztása után többen elmentek ruhát vételezni a szakasz részére. Amikor felöltözködtünk, az egész 3. század levonult az udvarra. Végigszóltam magamat és bajtársaimat és megállapítottam, hogy egészen jól nézünk ki az új ruhákban. A katonaruha kissé harcias külsőt kölcsönzött mindnyájunknak. Rövidesen jött a többi század is, mind ismerősök.

Lent az udvaron megválasztottuk az altiszteket. Szakaszparancsnokhelyettesnek Rápolit választottuk. Amíg vártuk, hogy a kijelölt zászlóaljparancsnok bemutatkozzon, addig menetgyakorlatot tartottunk. Az altisztek is próbálgatták, vajon tudnak-e még vezényelni. De minden elég jól ment, a menetgyakorlatok is, a vezénylés is, pedig voltak köztünk olyanok, akik már húsz, harminc évvel ezelőtt voltak katonák. Nemsokára megjött az új zászlóaljparancsnok, többek kíséreté-

ben. Gyülekezőt rendeltek el és négyosztózt formáltunk, hogy mindenki láthassa az új parancsnokot. Középtermetű, jó 45-nek nézett ki, fején lapos sapka volt. Félarca forradásos, elég kemény nézésű. Az az elvtárs, aki bemutatta, őrnagy elvtársnak szólította. A zászlóaljparancsnok beszéde, hangja megnyerő volt. Elmondta, hogy az olasz frontról teljes fegyverzetben hozta haza a zászlóalját és felajánlotta szolgálatait a Forradalmi Bizottságnak. Beszédében hangoztatta, hogy senki életét fölöslegesen kockára nem teszi, de mindenkitől feltétlen fegyelmet és engedelmességet kíván, mert ezt kívánja a Vörös Hadsereg fegyelme is. Mi az új zászlóaljparancsnok tiszteletére éljent kiáltottunk.

Másnap megkaptuk a fegyvereinket. Libasorban vettük át a Manlichereket a fegyverraktárnál. Nézegettük, forgattuk, próbálgattuk a zárdugattyút. Mindenki örült a puskájának. Ezen a napon délig fegyverfogást gyakoroltunk, majd délután eltávozást kaptunk, hogy elbúcsúzzunk családjainktól.

Május 6-án gyönyörű napsütéses délután a laktanya udvarán gyülekezett az ezredünk. Gúlába rakott fegyverekkel várakoztunk. Az asszonyok a kaszárnya kapujában várták indulásunkat. 5 óra felé megérkezett a zászlóaljparancsnokunk, vezényszavak röpködtek, fegyver után nyúltunk. Vállra! Kettős rendek jobbra át! És indultunk. Az asszonyok virágot osztogattak a kapunál. Én is kaptam, amit a puska-csővembe tűztem. Felvirágozva, dalolva mentünk végig az Aréna úton, majd az Andrassy útra befordulva, a Nagy körúton át a Nyugati pályaudvari teherrakodóra.

Ezredünket Hort községbe szállították, ahol rövid harci kiképzésben részesültünk. Az egyik nap, amikor kint voltunk a gyakorlótéren, egyszer csak egy autó állt meg a gyakorlótér mellett. Landler elvtársunk szállt ki belőle. Egyenruha volt rajta, a fején lapos sapka porvédő szemüveggel. Nagy ovációval fogadtuk és parancsnokunkkal együtt mindnyájan körébe sereglettünk. Mindenről érdeklődött, felszerelésről, menázsiról. Van-e valami kívánságunk — kérdezte. Mikor mindent meghallgatott, fellépett az autó lépcsőjére és lelkesítő beszédet mondott. Többek között azt mondta, hogy az Istvántelki Főműhely munkássága mindig példamutató és első volt minden baloldali munkásmozgalomban. Legyetek első a harcban is — mondotta Landler elvtárs. Azok leszünk — zúgott a tömeg. Eljöttem fiaim, meglátogatni benneteket és mindig gondom lesz rátok! — mondotta beszéde végeztével Landler elvtárs. Hosszasan tartó éljenzés volt a válasz. Utána díszmenetben elvonultunk Landler elvtárs előtt, aki a parancsnoknak meglelégedését fejezte ki a látottak fölött.

Harci kiképzésünk közben gyorsan teltek a napok. Közben a századparancsnok maga mellé vett századküldöncnek. Az egyik nap, éppen a századirodán voltam, amikor két fiatalabb parasztember jött be és katonának ajánlkozott. Szívesen fogadtuk magunk közé bajtársaknak. Mindjárt be is öltöztettük őket. Az egyiket elvezettem a volt szállásomra. Útközben elmesélte, hogy katona volt a világháborúban, nincstelen szegényember.

Pár nap múlva egyik éjszaka a házigazdám költögetett és azt mondta, hogy valamit trombitálnak. Kinyitottam az ablakot, kint még sötét volt, a kürtös újra fűjt. Na, ennek fele se tréfa! — riadó ez gazduram, — mondtam én. Gyorsan felöltözök, és pár perc múlva már a többi bajtárssal együtt teljes menetfelszerelésben futottunk a gyülekezőhelyre. A gyülekezőhelyen névsorolvasás volt és máris indultunk a vasútállomásra. A kocsikba való beszállás előtt a politikai megbízott közölte velünk, hogy ezredünk a 4. mozgó hadosztály állományába nyert beosztást. Közölte továbbá azt is, hogy Kecskemétre megyünk hadosztálygyakorlatra, mert azon a vidéken ellenforradalmi megmozdulások vannak és nekünk meg kell mutatni, hogy a Tanácsköztársaságnak ereje is van.

Kecskemétről a hadosztálygyakorlatok befejezése után ismét be-vagoníroztunk és északkelet felé irányítottak bennünket. Rövidesen Emődre, Miskolc alá érkeztünk. Június 1-én hajnali két órakor a kürtös ismét riadót fűjt. A szakaszparancsnok számbavette az embereket. A névsorolvasás után századunk lőszerkiosztáshoz sorakozott. Kétszáz élest kaptunk valamennyien, amit csak úgy hamarjában a kenyérszakban raktunk el, hogy minél gyorsabban befejeződjön. Utána megkaptuk a feketekávé-t is és indultunk előre. Rövidesen elértük a Sajó folyót.

A századparancsnokunkkal elől mentünk és elsőnek értünk a rögtönzött hídhöz. A hídnál telefonisták voltak. Az egyik telefonista megkérdezte, hogy hányasok vagyunk, megmondtuk. Erre hangosan mondta a telefonba, hogy a 6. Istvánbeli Munkásrezred 1. százada átment a hídon. A dandárparancsnokságra telefonál, mondta a századparancsnok.

A hídon túl megálltunk. Megtöltöttük a fegyvereket, feltűztük a szuronyt és rajvonalba fejlődtünk. Felettünk ellenséges repülőgép szállt el elég alacsonyan, még a pilóta ülő alakját is lehetett látni. Többen — köztük magam is — hátunkra vetettük magunkat és több lövést adtunk le a repülőgépre. Úgy látszik, nem tudtuk elfalálni, mert tovább repült.

Közben egy tanyához értünk. Átkutattuk, de üres volt. Bár lehetett látni, hogy egy pár órával előbb még ellenséges katonák tanyáztak benne. Úgy látszik, az ellenséges megfigyelő észrevehetett bennünket, mert tüzérségi tüzet kaptunk. Szórványosan mi is kezdtünk löni a mozgó alakokra, és a másik oldalról is viszonzták a tüzet. A föld hol előttünk, hol utánunk vágódott fel, hol mellettünk sziszegett a golyó.

Előttünk Tiszaluc község volt, amelyet még ellenséges csapatok tartottak megszállva. A község előtt húzódtott a rajvonalkunk. Ahogy végignézttem századunk rajvonálán, úgy éreztem, mintha gyakorlaton volnék, az a bizonyos pár lépés egymás közötti távolság be van tartva. Suszter bajtárs tőlem harmadiknak feküdt, és egész halom földet rakott a feje alá. Mondta is a századparancsnok: Lám, a Suszter, hogy behúzza a fejét a földhányás mögé, máskor a gyakorlaton nem győztem korholni, hogy a rajvonalkban feküdj parancsszóra ne a domb tetején feküdjön, hanem a domb mögött takarást keressen. Itt azonban már nem kell biztatni.

Parancs jött. Előre! Mielőtt felugortunk, sortüzet adtunk. Ez az idegeinkre is jó hatással volt, mert idegfeszltségünket feloldotta. Parancsnokunk látcsóval az előttünk levő terepet vizsgálta és mondta, hogy az ellenség visszavonulásban van. El is értük a falu szélét anélkül, hogy rajvonalkunk egyszer is megállt volna. A századparancsnok járőröket küldött ki a falu átkutatására, közben a lakosság is előmerészkedett a házakból és örömmel mondták, hogy az ellenség már a reggeli órákban kiűrtette a falut, és az utóvédek most csak keresztűfutottak a falun és átkeltek a Tiszán. Június 4-én hajnali négy órakor indultunk tovább. Átkeltünk a Bodrogón, gyalogmenetben elértük Zalkód községet. A parancsnokság terve szerint itt maradunk, hiszen a Tisza túloldalán ellenséges csapatok vannak. Az ellenség felderítésére parancskiadás után önként jelentkezőkből járőröket jelölt ki a parancsnok. Magam is jelentkeztem. Varga, Vajda, Tomasek, Tölgyesi, Völler rajparancsnok, járőrvezető. Parancs szerint este a sötétség beálltával kell indulni. Irány a tiszapart. Két-három kilométer hosszúságban ellenőrizni kell a partot és felderíteni és éjfél után térjünk vissza szállásunkra.

A második szakasz tábori őrköt állít fel a falu körül. A jelszó: győzelem!

Vacsora után elbeszélgettünk a napi eseményekről. Közben besötétedett. Fialat parancsnokunk megjött a szállásunkra, hogy a járőrt elindítsa. Kioktatott ötünket, hogy csendben menjünk, minden gyanús neszre, jelre figyeljünk, a puskát lövésre készen tartsuk.

Este tíz óra, indulunk. Falun kívül tábori őrsök megállítanak bennünket. Jelszót kérik. Bemondjuk: — Győzelem! Óvatosan, csendben leereszkedünk a tiszaparra. Elég sötét van, a hold csak gyéren világít. De a víz csillog, némi világosságot ad. Fűzesek, bokrok között bújkálva megyünk libasorban. Elöl megy a járőrvezető, Wöller. Én utolsónak zárom a menetet. A falut körülbelül másfél kilométerre hagytuk el. A kutyaugatás is csak messziről hallatszik.

Egy kitaposott gyalogúthoz érünk, mely a Tiszához vezet. Nyilván a halászok szoktak le-feljárni a vízhez rajta. Itt megállunk, leülünk és figyelünk a túlsó part felé, mely elég sötétben van.

Amint üldögélünk, halljuk, hogy a közeli faluban tizenegyet üt az óra. Már éppen indulni akarunk tovább, mikor halkan szól a Varga, hogy figyeljünk csak, mintha evezőcsapásokat hallana. Neki jó hallása van, — mondotta, mert legény korában sokszor éjszaka legeltette a lovakat a dunaparton. Kifinomult a hallása és a víz jól hozza a hangot, zajt messziről — mondja ő.

És valóban most már mindnyájan halljuk az evezőcsapásokat. Mindig közelebb és közelebb halljuk. Nem kétséges, csónak közeledik felénk. Már látjuk is a sötét csomót felénk közeledni.

Kik lehetnek — latolgatjuk. Halászok? Lakosság nem, mert a Tisza két tűz között van. Gyorsan határozunk. Ez csak ellenség lehet és a hellyel ismerős. Mert ahol vagyunk, a hely alkalmas csónak kikötésre. A kis csoportunk ketté válik és feljebb húzódik, hol jobb

kilátás és kilövés van, ha szükség lesz rá, — adja ki a parancsot a járőrvezető.

— Ha túlerőben vannak, akkor sortűzet adunk rájuk, ha annyian vannak, mint mi, vagy eggyel több, akkor igyekszünk lefegyverezni, elfogni őket, — adja ki az utasítást Wöller járőrparancsnok.

Wöller, Varga együtt marad, — én a Vajdával, Tomasekkel maradok. Gyorsan helyet fogunk, lefekszünk, várjuk a fejleményeket. Csónak megáll a partnál, csak sötét alakokat látni és a puskájuk szuronyának fényét, mely elárulja, hogy katonák.

Egyenként szállnak ki. De a csónakot nem kötik ki, hanem egy a csónak végén ülve marad. Indulnak felénk. Számolom: egy, kettő, három, négy, öt, egy a csónakban: hat. Aki elől megy, annál nincs puska, de valamit szorongat a kezében. Revolver, mi lehet más? Cikázik a gondolat a fejemben. Wölleréket közelítik meg jobban. Már fel is csattan a kis Wöller hangja: — Állj! Ki van? Kezeket fel! Nyomban mindjárt Vajda bajtárs mély hangja: — Puskát le! — kiáltja.

Abban a pillanatban lövés villan az elől menő kezéből és utána nagy ugrásokkal menekül vissza a csónak felé, de abban a másodpercben lövést kap Varga fegyveréből. Felbukik.

De ugyanabban a pillanatban a csónakban ülő katona feláll és tüzel irányunkban, a második lövést már nem tudta kiereszteni, mert csak úgy kapásból golyót kapott a puskámból, hogy rögtön hanyatt vágódott a Tiszába, mire a csónak lassan úszni kezdett lefelé.

Nem voltam soha rossz lövő, de ez egy telitalálat volt.

Percek alatt zajlott le az egész harc. A többi négy azonnal fel tartotta a kezét. A román hadnagy a lövést a combjába kapta, menni nem tudott. Két katonája puskát tett alája és ülő helyzetben szállították fedezetünk alatt a parancsnokságra.

Már jóval éjjél után vonultunk be szállásunkra pihenőre.

A zalkódi ütközet befejezése után ezredünket kivonták az arcvonalból és újabb helyre irányítottak bennünket. Június 15-én Nagysallóra érkeztünk, ahol kivagonírozottunk és erőltetett menetben Nagymikolára mentünk. A zászlóalj a faluban helyezkedett el, de tekintettel arra, hogy az ellenség meglehetősen közel volt, erős őrséget kellett adnunk és nekem, mint századküldöncnek 3 óránként jelentést kellett vinni a zászlóaljparancsnokságra.

Június 16-án korán reggel indultunk tovább. Fakóvezekényen keresztülhaladva elértük Alsópélt. A falun kívül rajvonalba fejlődünk. Ahogy az ellenség észrevett minket, megkezdte a tüzelést. Mi hol fekdüztünk, hol előreszaladtunk. Az ellenség tüzelése erősödött. A századunk egy vizesárokban állapodott meg. Megnéztem az órámat. Délután négy óra volt. Most a lövöldözésben szünet állt be. Parancsot kaptunk, hogy mindenki csak akkor tüzeljen, ha célt lát. Az ellenség előttünk beásta magát.

A századparancsnokkal beszélgettünk és néztük a térképet. Velünk szemben Aranyosmarót, jobbra Léva birtokáért megy a harc — mondja a századparancsnok —, ahol Pálmai dandára erősen tartja magát a Lévát támadó ellenséges csapatokkal szemben. Azért támadunk

mi itt, hogy Pálmai dandárjának a harcát ezzel tehermentesítsük és az ellenség nyomását gyengítsük.

Derék tűzreink megkezdték a pusztítást. Sivítva ment a gránát a fejük felett. Láttuk a becsapódást. Mindenki arca felderült. A baka örül, tűzreink küldik a csomagokat. Századunkon a sor! Fel! Előre szaladunk, fekszünk, lövünk. Már fut az ellenség. Álló helyzetből is küldjük a golyót utánuk. Támadásunk elől — sebesültjeik hátrahagyásával — az ellenség visszavonul. Odamegyek az egyik sebesülthöz és igyekszem vele megértetni, hogy majd jön a szanitész és továbbmegyek. Elérjük Felsőpélt. Foglyokat ejtünk, ezeknek nem volt idejük elmene-külni. A faluban az egyik kútnál megszólítottam egy gazdát, aki a lovát itatta. Kérdeztem tőle, hogy mikor ment el az utolsó ellenség. Ezelőtt negyedórája — felelte — és egyben kérdezte, hogy miért nem jöttek a vitéz urak hamarabb? Miért nem mondta nekik, hogy vár-janak meg — mondtam én — és összenevettünk. A falut átfésültük. Ahogy a faluból kiért a rajvonalunk, már jól lehetett látni Léva várát és a magasabb épületeket. Léva kedves nekem. Hisz ott jártam iskolába. Szüleim is ott élnek.

Valahol géppuska szólt. Az ellenség továbbra is hátrált, csak néha adtunk le egy-egy lövést.

Már besötétedett, mikor elértük Garamlök községet. Megálltunk. Az ellenség rajvonalai közel voltak. A sötétség miatt az ellenség vilá-gító rakétákat lőtt ki. Kölcsönös puskatüzelés folyt.

Éjjel 12 óraker parancs érkezett. Az első zászlóalj elvonult. A felszerelést csak csendben fogtuk meg, hogy zaj ne essék. Még virra-dat előtt elértük Alsógyörödöt, ahol riadókézsültségben pihentünk egy keveset. Rövidesen újabb harcokra került sor.

Nemsokára parancsot kaptunk, hogy mindenki lássa el magát lőszerrel. Vajda Náci még gyorsan levelet írt menyasszonyának — csak úgy ülve, a térdén. Van, aki a fegyverét tisztogatja. Mindenki tesz-vesz valamit. Én is jegyzetelek. Az elmúlt napok eseményeit vetem papírra.

Szép, napos idő mutatkozik, aminek igen örülünk. Rövidesen meg-érkezett a századparancsnokunk is a szakaszparancsnokkal együtt. Látom, igen komoly az arcuk. Sorakozót rendeltek el. Megnézték, hogy rendben van-e a szerelés. Indulunk. Zászlóaljunk kettős rendbe fejlődött. Az első század ment elől, élén a zászlóaljparancsnok lóháton. A századparancsnok mellé szegődöm. Ma támadni fogunk — mondja. Előttünk csak gyenge biztosító rajvonalunk van — a rohamszázad.

Irány: Csifár. Ott ásta be magát az ellenség. Csifár község völgy-ben fekszik, magaslatban végződik. Itt ellenséges rajvonalak vannak, az éjszakai felderítés szerint. Alsógyörödből kiindulva az országút Csifár községbe vezet. Azon megyünk végig. Visszanézek. Látom, jön utánunk mind a három század. A községből kiérve az első század megáll és mellé sorakozik a többi század is. A zászlóaljparancsnok rö-vid, lelkesítő beszédet mond, hogy az eddigi eredmények után továbbra is tegye meg mindenki a kötelességét. Majd a századparancsnoknak ad eligazítást. Hol lesz a kötőhely, hol lesznek a lőszeres kocsik, hol

lesz a lovasküldönc, ha a löszert, vagy a rendelkezést hátra kell továbbítani.

Minden eligazítás megtörtént és már itt is a parancs. Rajvonalba fejlődni! Megnyúlik a rajvonal. A szárnyakat nem is látjuk, eltakarják a dombok, a fák. A Csifár előtti dombokat megszálljuk. Az országutat kereszt irányban, olyan formában, hogy az első század az országúttól balra, a géppuskás század pedig az országúttól jobbra helyezkedett el. Az ellenségtől szórványosan lövést kapunk már. Amint viszapillantok, látom, hogy jönnek tüzeink az országúton — sebesen, nagy porfelhőbe burkolva, majd letérnek az országútról és lemozdonyoznak. A megfigyelőjük közénk jó az első vonalba, magával hozza a telefondrótját. Beszélgetek vele. Pestiek. Lovas tüzeink, de jöttek nehéztüzeink is — tizenöt centisek —, a faluban vannak, ha kell, onnan tüzelnek. Beszéde közben látszóvesszük, s már kéri is az első lövést. Megkezdődött a tüzérségi párbaj. Az ellenséges tüzérség kezd közibénk lőni, mire mi helyet változtatunk. Rajvonalunkat előbbre visszük. Most már látszó nélkül is látjuk az ellenség rajvonalát. A tüzet mi is megnyitjuk.

A századparancsnok parancsot adott nekem, melyet továbbítanom kellett, Wöllner rajvezetőnek, hogy rajával ameddig csak lehet, kúszson előre, derítse fel az ellenség és a köztünk levő terepet. A parancs átadása után visszakúsztam a parancsnokhoz. Eközben ütés érte a bal kezem fejét. Nézem — véres. Egy srappellszilánk hasított fel elég mélyen. A századkürtös kötözte be.

A szanítészek munkában vannak. Mögöttünk viszik el a sebesülteket. A parancsnok kérde a szanítészeket: Kit visznek? Él-e, hol sebesült meg? — Ismét hoznak valakit. Kérdezzük, ki az? Tomasek bajtársuk — felelik. Él? Nem! Fejlövet kapott. Odaugrom a hordágyhoz, sapkája az arcára téve. Leemelem, nézem — a homlokán alig látható lyuk van. Szegény féltérde ereszkedve tüzelt és úgy kapta a lövést — mondják a szanítészek. Meghalt a századunk legjobb katonája. Kötelességtudó vöröskatona volt, aki mindig mindenre vállalkozott. Ha munka volt a szálláskörletben, vagy löszert kellett ki- s bevinni, vagy járőrbe kellett menni, ő mindig mindenütt ott volt és mindenre önként vállalkozott. Azonkívül, mint jó munkatárs is megállta a helyét. Kocsiosztálybeli bádogos volt. Nagyon sajnáltuk és igazán részvétet éreztünk iránta, hiszen a században mindenki nagyon kedvelte őt, de mégis napirendre kellett térjünk felette, hisz katonák vagyunk és újabb események történnek. Viszik Varga bajtársunkat is. Őt haslövés érte.

Sötétedésig megy a harc. Az ellenség nem hátrál.

Harci szünet áll be. A zászlóalj küldönc parancsot hozott. Leváltanak bennünket, a harmadik zászlóalj jön előre.

1919. június 18. Újra a faluban vagyunk. Névsorolvasáskor többen hiányoznak. A negyedik szakasz parancsnoka is, aki két embert maga mellé véve, előrement, hogy oldalt kapja az ellenséget, de bizony nem jöttek vissza.

Reggeli után zsoldfizetés volt.

Az orvos megvizsgálta a kezem. Nem tetszett neki, de nekem sem, mert igen fájt. Vörös és dagadt volt a karom. Bekötözte és utasított, hogy Léván az állomáson — ahol kórházvonat van — jelentkezem. Eltávozást kaptam a századparancsnoktól. Jelentkeztem a kórházvonatnál. Vérméregzés, fertőzés — állapototkát meg. Dunsztkötést kaptam és az orvos sebesülttranszporttal Pestre küldött. En azonban elkértem magamat, hogy szüleimet meglátogathassam. Utána visszamentem a századhoz a poggyászsomért. A századot már Kálnán találtam. Bevetésre készülődtek. Elbúcsúztam bajtársaimtól és a kórházvonattal Pestre indultam.

Itt a kórházvonaton értesültem arról, hogy Csifár községet június 19-én, későn délután oldaltámadással elfoglaltuk. Így a 6. Vörös Istvántelki Munkásyalozegred első és harmadik zászlóalj derekasan kivette részét a háromnapos harcban.

A harc végetért. Június végén a felvidéki hadseregek Clemenceau francia miniszterelnök táviratára — melyet a magyar tanácskormányhoz intézett — visszavonultak a demarkációs vonalra. A 6. Vörös Istvántelki Munkásereg is visszavonult és Fótra rendelték pihenőre.

Július elején ezredünk itt a főműhelyi kaszinóban ezredgyűlést tartott, amelyen kimondta, hogy az ezred ismét kimegy a frontra.

Július közepén Kisteleken vagonírozott ki az ezred. Az első zászlóalj tábori táborkba vonult Szeged környékén. A hátralevő két hét különösebb esemény nélkül telt el.

A proletárdiktatúra bukása után Szegedről fehér tiszték jöttek mind a két zászlóaljhoz, s bár igyekeztek rábeszélni őket, hogy tegyék le a fegyvert, illetve álljanak be a fehér hadseregbe, ezt megtagadták és fegyveresen indultak hazafelé. Azonban Kiskunfélegyházánál nagyobb román egységek útjukat állták és így mégis csak kénytelenek voltak a fegyvert lerakni. Ott sokan román fogságba estek, egyrésztük azonban szerencsésen hazajött és munkába állt.

A főműhelyünket a diktatúra bukása után — 1919 augusztusban — azonnal megszállta a hírhedt Ostenburg-, majd báró Babarczykülönítmény, akik bizony nem voltak válogatosak azokban az eszközökben és módokban, mellyel a munkásságot megfélemlíthették és terror alatt tarthatták.

Végül meg kell emlékezni azokról a hős vöröskatonákról, akik a legdrágábbat, az életüket adták a proletárdiktatúráért.

A 6. Vörös Istvántelki Munkásereg háromhónapos harcaiban sok bajtársunk esett el.

Ezeknek a volt bajtársoknak a nevét örökké emlékezetünkbe vés-tük és tudom, hogy ezt fogja tenni az utókor is.

Tudom azt is, hogy amíg az Istvántelki, illetve most már Landler Járműjavító fenn fog állni, mindig voltak, vannak és lesznek benne olyan becsületes dolgozók, akik úgy a munka, mint a haza védelme frontján, ha kell puskával a kézben fogják megvédeni hazájukat, otthonukat és mindazt, amit eddig építettünk.

Tölgyesi Lajos